

FOCUS - 1

Η δολοφονία και οι προκηρύξεις

Ηταν 23 Δεκεμβρίου 1975 όταν τρεις μασκοφόροι βγαίνουν από ένα πράσινο Simca, ο ένας ακινητοποιεί τη σύζυγο και τον οδηγό του σταθμάρχη της CIA στην Αθήνα, ο άλλος φροντίζει να μην υπάρχει διαφυγή και ο τρίτος τον εκτελεί με ένα 45άρι Colt πυροβολώντας τον τρεις φορές. Και κάπως έτσι, ενώ ολοκληρωνόταν η Μεταπολίτευση, έχοντας ψηφιστεί και το Σύνταγμα της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας το καλοκαίρι, ήλθε για να παραμείνει για πάνω από 25 χρόνια, η τρομοκρατία στην Ελλάδα.

Για πάνω από 25 χρόνια λοιπόν, κάποιοι αυτόκλητοι εισαγγελείς, δικαστές και εκτελεστές ταυτόχρονα αποσάσιναν για την αθωότητα ή την ενοχή ελλήνων και ξένων πολιτών και δολοφονείται ο Ρίτσαρντ Γουέλς. Δεκάδες αναπάντητα ερωτηματικά υπάρχουν, για τη μοναδική δολοφονία της 17 Νοέμβρη που δεν διαλευκάνθηκε ποτέ.

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΟΥΜΠΟΥΛΑΣ

Η «Επαναστατική Οργάνωση 17 Νοέμβρη», όπως ήταν το πλήρες όνομά της, έστειλε την επόμενη μέρα προκήρυξη στις εφημερίδες, η οποία με εισαγγελική απόφαση απαγορεύθηκε να δημοσιευθεί. Σε πρόσφατο λόγο του, ο Φορντ δήλωσε τελείως κυνικά ότι οι Αμερικάνοι δε θα διατάζουν να επεμβαίνουν ανοιχτά στα εσωτερικά των άλλων χωρών όταν το απαιτούν τα συμφέροντά τους. Παρόμοιες δηλώσεις είχε κάνει στο παρελθόν κι ο Κίσινγκερ. Έτσι ξεκινάει η πρώτη προκήρυξη – ακολουθήθηκε και δεύτερη, τρεις ημέρες μετά. Από τις πρώτες φράσεις, οι τρομοκράτες αιτιολογούν την πράξη τους, ως αντίποινα στην αμερικανική εξωτερική πολιτική και τον επεμβατισμό των ΗΠΑ.

Στην προκήρυξη της 17 Νοέμβρη ωστόσο, δεν διαβάζουμε μόνο ζητήματα ελληνικού ενδιαφέροντος. Οι ΗΠΑ αναφέρονται ως ο καταπιεστικός και κοροφύλακας των λαών, που αιματοκύλισε το Βιετνάμ και που ανέτρεψε τον Αλίεντε, στήριξε τον Πινοςτέι, που στήριξε το Φράνκο. Κι αφού βεβαίως ακολουθήσουν αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες, παντού βλέπουμε το δάκτυλο της CIA από πίσω, από τη δική του Μπελγογιάννη και τις εκλογές του 1961 μέχρι την απριλιανή δικτατορία και την προδοσία της Κύπρου, έπονται πάλι αναφορές στο παράδειγμα των προηγουμένων βιετναμέζικου λαού και η δικαιολόγηση ως απολύτως απαραίτητης της ένωσης πάλης, που θα εκδιώξει τους ιμπεριαλιστές.

Στη δεύτερη προκήρυξη, της 26ης Δεκεμβρίου, οι τρομοκράτες δείχνουν τη διάθεση να θέλουν να διαλύσουν τη σύγχυση που επικράτησε – δικαιολογημένα – στον Τύπο, ως προς την ταυτότητα και τα πραγματικά τους κίνητρα, αν και διασαφηνίζεται πως δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς να δώσουν συνέντευξη τύπου στη Μεγάλη Βρετανία ή να κάνουν συγκέντρωση σε κανένα θέατρο. Εδώ πάντως η αμερικανική πολιτική που καταγγέλλεται αφορά αποκλειστικά στην Ελλάδα.

Ο Ρίτσαρντ ΒΕΙΛΧΗ ήταν αρχηγός της CIA. Σαν τέτοιος – όπως το λέμε στο πολιτικό μας κείμενο – ήταν συνυπεύθυνος μαζί με τους άλλους επαγγελματίες πράκτορες που δρουν στο έδαφος μας, για όλα τα εγκλήματα που έκανε η CIA και ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός στη χώρα μας τα τελευταία τριάντα χρόνια. Απόφαση μας ήταν να εκτελεστεί ο αρχηγός και μόνο αυτός. Δεν υπήρχε περίπτωση να χτυπηθεί άλλος, ούτε ο οδηγός, ούτε η γυναίκα, ούτε και τρίτος αν ήταν στο αυτοκίνητο – εκτός βέβαια αν έκανε προσπάθεια να μας επιτεθεί – γιατί δεν θεωρούμε τον οδηγό και τη γυναίκα του σαν υπεύθυνους.

Είναι αδύνατον να μη σκεφτεί κανείς πως αυτού του είδους οι «επιδράσεις» για να μη χτυπηθεί άλλος, δεν κρύβαν ποτέ, με αποκορύφωμα τη δολοφονία του Θάνου Αξαρλιάν το 1992, που χαρακτηρίστηκε από τους τρομοκράτες ως *παράτυπη απόπειρα*.

Ο Ευάγγελος Κούμπουλας είναι υποψήφιος διδάκτωρ νεότερης και σύγχρονης ιστορίας του ΕΚΠΑ

23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1975

Η μέρα που γεννήθηκε η μεταπολιτευτική τρομοκρατία

Πριν ακριβώς από πενήντα χρόνια, η δολοφονία του στελέχους της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα, Ρίτσαρντ Γουέλς, σηματοδότησε την πρώτη εμφάνιση της οργάνωσης 17 Νοέμβρη

NEWS ANALYSIS ΤΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΣ

8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2021, μερικές κιλιάδες διαδηλωτές πίσω από ένα μεγάλο άσπρο πανό που έγραφε «Γεννήθηκε 17 Νοέμβρη» έκαναν πορεία στο κέντρο της Αθήνας. Ήταν η μεγαλύτερη από τις εκατοντάδες πορείες εκείνων των ημερών προς υποστήριξη του απίτακτος του απεργού πείνας, φιλακισμένου δολοφόνου – τρομοκράτη, Δημήτρη Κουφοντίνα. Υπάρχουν πολλά πράγματα που μπορεί να σχολιάσει κάποιος, για αυτό το γεγονός και μόνο. Για όλους αυτούς τους ανθρώπους που ένιωθαν, για αυτό διαδήλωναν πίσω από αυτό το πανό, πως «γεννήθηκαν» την εποχή που η τρομοκρατική οργάνωση 17 Νοέμβρη δολοφονούσε ανθρώπους στην Αθήνα. Δεν είναι τυχαίο πως για αρκετούς ανθρώπους η τρομοκρατία και οι συγγενείς δολοφονίες, αλλά και οι ληστείες, παραμένουν κάποιου είδους «επαναστατικό ιδανικό».

Πότε όμως πρωτοεμφανίστηκε η τρομοκρατική οργάνωση 17 Νοέμβρη, η πλέον μακρόχρονη εγκόσμια τρομοκρατική οργάνωση στην Ευρώπη;

Πριν ακριβώς από πενήντα χρόνια, στις 23 Δεκεμβρίου 1975, με τη δολοφονία του στελέχους της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα, Ρίτσαρντ Γουέλς. Η προκήρυξη – ανάληψη της ευθύνης για αυτή την πρώτη δολοφονία δεν δημοσιεύτηκε στον Τύπο, στο πλαίσιο εισαγγελικής απόφασης. Οι τρομοκράτες παρουσίασαν το θύμα, τον Γουέλς, σαν τον απόλυτο κακό. Στέλεχος της CIA, με σημαντική εισβολή στην υλοποίηση του «Αμερικανικού ιμπεριαλισμού» στη Λατινική Αμερική, ένας εκπρόσωπος των «απειθασιών» για τη χούντα που δεν δικάστηκαν ποτέ.

Για την προπαγάνδα της εποχής το μισαλλόδοξο σχήμα ήταν εύκολο και είχε δυστυχώς απήχηση. Οι ΗΠΑ θέλουν να ελέγχουν τον κόσμο στο πλαίσιο του διεθνούς ιμπεριαλισμού. Η CIA είναι το βασικό τους εργαλείο για να το κάνουν στην πράξη μέσα από πραξικοπήματα και δικτατορίες.

Αυτό έκαναν και στην Ελλάδα, με τη χούντα των συνταγματαρχών και δεν πλήρωσαν ποτέ. Ανταμερικανισμός, εθνικιστική γεωπολιτική προσέγγιση και αναφορές στις περιφημες «Δίκες της χούντας» που δεν απέδωσαν δικαιοσύνη. Ένα προπαγανδιστικό αφήγημα που εργαλειοποίησε τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες των πρώτων μηνών της Μεταπολίτευσης, μιας χώρας που βγήκε από επτά χρόνια σκληρής δικτατορίας.

Χρειάστηκαν είκοσι επτά χρόνια και πολύ αίμα για να εξαρθρωθεί η τρομοκρατική οργάνωση από το ελληνικό κράτος. Η 17 Νοέμβρη ήταν η μακροβιότερη εγκόσμια τρομοκρατική οργάνωση του κύματος της Νέας Αριστεράς που έδρασε στην Ευρώπη. Οι επιπτώσεις της αιματοβαμμένης δράσης της μπορούν να αναδειχθούν σε πολλούς τομείς, ακόμη και στις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Ακόμη και η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 είχε συνδεθεί με την απαίτηση εξάρθρωσης της τρομοκρατίας.

Βρισκόμαστε ακόμη ακροατήριο

Η χειρότερη όμως διάταξη της τρομοκρατίας της πρώτης γενιάς στην Ελλάδα είναι το γεγονός πως η δολοφονική της εκθροπήθεια βρίσκεται ακόμη και σήμερα ακροατήριο. Η Ελλάδα είναι η χώρα με την πλέον ενεργή ακροαριστερή και αναρχική βίαιη σκηνή στην Ευρώπη. Στη ριζοσπαστικοποίηση των ανθρώπων σε αυτή την κατεύθυνση η 17 Νοέμβρη και δολοφόνοι, όπως ο Κουφοντίνας, λειτουργούν ως «εμπνευστικές» φιγούρες. Προκαλούν άλλοτε ακόμη αισθήση οι εικόνες από μέλη του Ρουβίκωνα να συνοδεύουν τον Δημήτρη Κουφοντίνα όταν στο πλαίσιο άδειας έκανε βόλτες στο κέντρο της Αθήνας.

Γεγονός που έγινε ευρέως αντιληπτό με τις πορείες του 2021. Είναι άλλο το να υποστηρίζεις το αίτημα ενός απεργού πείνας, ακόμη και αν

αυτός είναι δολοφόνος – τρομοκράτης, και άλλο να ταυτίζεσαι με το πανό «Γεννήθηκε 17 Νοέμβρη», δηλαδή με τη δολοφονική τρομοκρατία.

Σημείο που πρέπει επίσης να αναφερθεί είναι πως το προπαγανδιστικό σχήμα της 17 Νοέμβρη, όπως αποτυπώθηκε από την πρώτη κιόλας δολοφονία πριν από πενήντα χρόνια, παραμένει δυστυχώς ακόμη επίκαιρο. Αυτή η ιδιότητα που συνδυάζει τον διεθνισμό ως απάντηση στον ιμπεριαλισμό, με έναν αριστεριστικό εθνικισμό έχει επηρεάσει σχεδόν όλες τις βίαιες ιδεολογίες που ακολούθησαν τη 17 Νοέμβρη και τον ΕΛΑ.

Στην περίοδο του αντιιμπεριαλισμού ο ιμπεριαλισμός και ο ανταμερικανισμός έδωσαν τη θέση τους σε έναν αντιεργαρισμό. Σήμερα, κυριαρχεί ο αντισοσιαλισμός και η στοχοποίηση του Ισραήλ ως το «μαρκού κέρρι» του παγκόσμιου ιμπεριαλισμού. Αφήγημα που συναντάει και στην προπαγάνδα των ισλαμιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων, όπου το Ισραήλ είναι ο «κοκνίνος εχθρός» και οι ΗΠΑ ο «μακρινός».

Η τρομοκρατία ήταν από τα βασικά γεγονότα της Μεταπολίτευσης και επηρέασε την πορεία της χώρας για δεκαετίες. Δεν πρέπει λοιπόν να αφήνουμε την εχθροπάθεια της μνήμης να χαθεί. Είναι μέρος μιας διαρκούς δημοκρατικής άμυνας. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας δεν επιτυγχάνεται μόνο μέσω της εξάρθρωσης των οργανώσεων και της καταδίκης των μελών τους. Η δημοκρατία οφείλει να δίνει και την ιδεολογική μάχη κατά της τρομοκρατίας, ώστε να μην παρακολουθούμε τη μία βίαιη γενιά να εμπνέεται από τις δολοφονίες και τις καταστροφές της προηγούμενης. Η ίδια η Αριστερά πρέπει να σπάσει τον δεσμό της ιδεολογίας με τη βία που εξυπηρετεί την τρομοκρατία.

Ο Τριαντάφυλλος Καρατράντος είναι διευθυντής Ασφάλειας και Νέων Αγγέλων, επιστημονικός συνεργάτης του ΕΥΑΝΕΜΕΤ

1. Η ΜΕΡΑ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Η ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 23/12/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 23/12/2025

Σελίδα: 9

TA NEA 17:11 ΤΡΙΤΗ 23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2025

1970 - 2002

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΑΡΙΣΤΕΡΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΡΟΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ

μαρξισμός - λενινισμός, μασίσιμος, τροτσκισμός, αντιιμπεριαλισμός

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

δολοφονίες, βομβιστικές επιθέσεις, ληστείες

ΓΑΛΛΙΑ
Αμεση Δράση (Action Directe) (1979 - 1987)

ΙΤΑΛΙΑ
Ερυθρές Ταξιαρχίες (1970 - 1988)

ΕΛΛΑΔΑ
Επανάστατικός Λαϊκός Αγώνας (ΕΛΑ) (1975 - 1995 πάυση δράσης, 2002 - εξάρθρωση)

17 Νοέμβριον (1975 - 2002)

Η αρχή μιας παράδοξης κανονικότητας

Η βία που υφίσταται ένα άτομο δεν αρκεί, από μόνη της, για να του αναγνωριστεί το κοινωνικό σύνολο την ιδιότητα του θύματος. Για να θεωρηθεί θύμα, οφείλει να ανταποκρίνεται σε ένα πρότυπο αθωότητας: να είναι άμεμπτο, κοινωνικά ουδέτερο και ηθικά αναγνωρίσιμο. Όταν η εικόνα του δεν ευθυγραμμίζεται με τα πολιτισμικά κριτήρια αθωότητας που απαιτεί η (εκάστοτε) κοινωνία, η δολοφονία παύει να θεωρείται αυτονόητα άδικη. Σαν σήμερα, πενήντα χρόνια πριν - στις 23 Δεκεμβρίου 1975 - η οργάνωση 17 Νοέμβριον δολοφονεί τον Ρίτσαρντ Γουέλτς, επικεφαλής του σταθμού της CIA στην Αθήνα, έξω από την κατοικία του στο Ψυχικό. Ήταν η πρώτη και «ιδρυτική» δολοφονία της μεταπολιτευτικής τρομοκρατίας και ταυτόχρονα, η απαρχή μιας σειράς περιπτώσεων όπου η θυματοποίηση υποβάλλεται σε δημόσια ηθική κρίση.

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΝΑΣΤΟΥΛΗ

Το ερώτημα που αναδύθηκε στον δημόσιο λόγο της εποχής δεν αφορούσε μόνο το γεγονός της δολοφονίας καθαυτό. Αφορούσε το πρόσωπο: αν ήταν πράγματι αθώος. Τα πρωτοσέλιδα των ημερών που ακολούθησαν είναι ενδεικτικά της ερμηνείας που δόθηκε στο γεγονός: «Μεγάλη προβοκάτσια - Τρεις μελαμψοί ξένοι εξετέλεσαν τον αρχηγό της CIA» (ΤΑ ΝΕΑ, 24/12/1975), «Η CIA θύσισε τον Γουέλτς» (Ελευθεροτυπία, 27/12/1975), «Σεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ πρακτόρων η κυριότερη εκδοχή» (Καθημερινή, 25/12/1975), «Δεν αποκλείεται το κίνητρο να είναι εσωτερικές διαφορές της CIA» (Βραδυνή, 27/12/1975). Φυλλομετρώντας τον Τύπο της εποχής - αναλύσεις, άρθρα γνώμης - γίνεται φανερό πως η δολοφονία ερμηνεύεται ως εσωτερικό ξεκαθάρισμα εντός της CIA, ενώ σχεδόν καθολικά αποκλείεται το ενδεχόμενο εμπλοκής ελλήνων δραστών.

Αυτή η συλλογική βεβαιότητα δεν ήταν τυχαία. Αντανακλούσε μια ευρύτερη, ήδη εδραιωμένη ιδεολογική συνθήκη της νεοσύστατης μεταπολιτευτικής δημοκρατίας: το έθνος ανανοηματοδοτείται ως διαρκές θύμα ξένων δυνάμεων και υπερεθνικών επιβολών. Σε αυτό το ιδεολογικό πλαίσιο, το πρόσωπο του Γουέλτς ενσαρκώνει τον «αμερικανικό ιμπεριαλισμό», ταυτισμένο με την εμπειρία της δικτατορίας και την εθνική ταπείνωση του Κυπριακού. Η θυματοποίηση δεν γίνεται αποδεκτή, γιατί η μορφή του δεν εγγράφεται στο φαντασιακό του αθώου. Το πραγματικό θύμα, σε αυτό το σχήμα, είναι το έθνος.

Η προκήρυξη της 17 Νοέμβριον που ανέλαβε την ευθύνη δεν δημοσιεύθηκε την επόμενη ημέρα. Κυκλοφόρησε έναν χρόνο αργότερα, μαζί με την ανάλυση ευθύνης για τη δολοφονία του Ευάγγελου Μάλλιου. Ωστόσο, μέχρι τότε, η ταυτότητα του Γουέλτς είχε ήδη διαμορφωθεί στη δημόσια σφαίρα. Η εικόνα του είχε αποκτήσει τα χαρακτηριστικά ενός ενόχου: το θύμα μετατρέπεται σε θύτη του παρελθόντος, φέροντας το βάρος των συλλογικών τραυμάτων. Χαρακτηρίστηκε «αρχικατάσκοπος», «εγκληματίας» και «κίνδυνος». Η δολοφονία του περιγράφηκε όχι ως έγκλημα, αλλά ως «εκτέλεση» υπό το πρίσμα της «νέμεσης», η οποία συνάδει με την αρχαιοελληνική αντίληψη της ιερής αγανάκτησης του τιμωρού προς τον υβριστή. Δηλαδή, της θείας δικαιοσύνης που μέσω της τιμωρίας αποκαθιστά την πληγωμένη ηθική της κοινωνίας.

Όπως παρατηρεί η πολιτική επιστήμονας Erica Bouris: όταν το θύμα δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο του «αθώου» και «αγνού», η πράξη βίας που το πλήττει παύει να μοιάζει απειθής. Δεν σοκάρει η βία καθαυτή, αλλά η παρουσία του ανθρώπου που τη δέχτηκε. Στην περίπτωση του Γουέλτς, το σοκ δεν ήταν η δολοφονία, αλλά η αποκάλυψη της παρουσίας του σε ελληνικό έδαφος.

Η δολοφονία του Ρίτσαρντ Γουέλτς δεν εγκαινιάσε απλώς τη δράση της 17 Νοέμβριον: εγκαινιάσε και μια παράδοξη κανονικότητα, στην οποία η τρομοκρατική βία μπορούσε να συνυπάρξει με το κοινωνικό σύνολο χωρίς μείζονες ηθικές αναταράξεις. Από το σημείο αυτό και μετά, κάθε τρομοκρατική δολοφονία παρήγαγε ένα ερμηνευτικό υπόδειγμα: η θυματοποίηση δεν λειτουργούσε ως αφορμή συμμόρφωσης, αλλά ως ένδειξη ανοχής. Υπό αυτό το πρίσμα, ο Γουέλτς δεν δολοφονήθηκε απλώς, αλλά «τιμωρήθηκε». Αυτό το ερμηνευτικό σχήμα δεν παρέμεινε μεμονωμένο, αλλά λειτουργούσε ως πρότυπο κατανόησης και των επόμενων θυμάτων τρομοκρατίας.

Ο Άγγελος Ναστούλης είναι μεταδιδάκτορας ερευνητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του ΕΚΠΑ

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ 17 ΝΟΕΜΒΡΗ -

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1975 23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Πρώτη δολοφονία, Ρίτσαρντ Γουέλτς, σταθμάρχης CIA στην Πρεσβεία των ΗΠΑ

1985 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Βομβιστική επίθεση σε λεωφορείο των ΜΑΤ, σκοτώνεται ο αρχιφύλακας Νικόλαος Γεωργακόπουλος και τραυματίζονται 14 αστυνομικοί.

1989 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Δολοφονία Παύλου Μπακογιάννη

1995 15 ΜΑΡΤΙΟΥ

Επίθεση με ρουκέτες στον τηλεοπτικό σταθμό Mega Channel

2000 8 ΙΟΥΝΙΟΥ

Δολοφονία Στίβεν Σόντερς, στρατιωτικού ακολούθου στην Πρεσβεία της Μεγάλης Βρετανίας (τελευταία επιτυχημένη ενέργειά της)

1984 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Ληστεία στο υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στα Πετράλωνα και δολοφονία του αστυνομικού Χρήστου Μάτη.

1989 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Κλοπή πυρομαχικών από το στρατόπεδο του Σουκουρίου

1992 14 ΙΟΥΛΙΟΥ

Δολοφονία Θάνου Αξαρλιάν

